

Kommissionens arbetsprogram 2012

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 15 december 2011 att ge bl.a. arbetsmarknadsutskottet möjlighet att yttra sig över *Kommissionens arbetsprogram 2012 Att skapa europeisk förnyelse*, KOM(2011) 777 slutlig. Arbetsmarknadsutskottet behandlar i yttrandet framför allt de förslag i kommissionens arbetsprogram som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Bakgrund

I *Kommissionens arbetsprogram 2012 Att skapa europeisk förnyelse*, KOM (2011) 777 slutlig, visar kommissionen hur kommissionsordförande José Manuel Barrosos politiska riktlinjer och tal om tillståndet i unionen ska genomföras i praktiken. Till arbetsprogrammet bifogas tre bilagor: en lista över planerade förslag för antagande under 2012–2014, en lista över förslag för förenkling och minskning av den administrativa bördan 2012–2014 och en lista över förslag under behandling som dras tillbaka.

Av de planerade förslag som aviseras för 2012 har sju preliminärt bedömts falla inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde (i några fall är utskottet ett av två möjliga alternativ, beroende på vilken konkret utformning förslagen ges). Av förslagen som aviseras för 2013 har tre preliminärt bedömts falla inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Av förslagen för förenkling och minskning av den administrativa bördan ska utskottet preliminärt bereda tre stycken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att i spåren av de problem som flera euroländer har med sina offentliga finanser har oron på finansmarknaderna ökat. Dagens finansiella system är så sammanflätade att kriser sprids snabbt mellan länder. Så var exempelvis fallet under 2008, när problemen på de amerikanska bostads- och finansmarknaderna väldigt snabbt fick effekter för jobb och tillväxt också här i Sverige. Den svagare internationella utvecklingen riskerar även denna gång att påverka Sverige negativt, och tillväxten för 2012 har skrivits ned markant. I skuldstormens spår följer uppsägningar och arbetslöshet i omvärlden. Även effekterna på den svenska arbetsmarknaden väntas bli tydliga.

Finansiellt ansvarstagande är mot denna bakgrund enligt utskottets mening centralt. En svagare ekonomisk utveckling och stor osäkerhet ställer krav på säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna för att säkra att Sverige bevarar sitt handlingsutrymme. Utskottet anser att Sverige ska ha beredskap att kunna möta en kraftigare, mer varaktig avmattning på arbetsmarknaden.

Utskottet noterar att arbetslöshetsnivån (säsongjusterad) för EU som helhet steg något under 2011 från 9,6 procent i november 2010 till 9,8 procent i november 2011 enligt uppgifter från den europeiska statistikmyndigheten Eurostat (Eurostatistics 01/2012). Det innebär att ytterligare drygt 700 000 européer blev arbetslösa under 2011. Samtidigt finns det enligt

utskottets mening anledning att välkomna att Sverige utgör ett positivt undantag, med en sjunkande arbetslöshetsnivå (säsongsjusterad), från 7,8 procent i november 2010 till 7,4 procent i november 2011.

För att möta den dubbla utmaningen med en åldrande befolkning och en hög andel utanför arbetskraften måste EU använda sin arbetskraftspotential fullt ut. Det gäller att långsiktigt öka tillgången på arbetskraft med full sysselsättning som mål. En ökad sysselsättningsgrad kommer att få dubbel effekt genom att den såväl stimulerar möjligheterna till tillväxt som förbättrar de långsiktiga offentliga finanserna. På det sättet kan man behålla och förbättra välfärden och öka den sociala sammanhållningen. Sysselsättning är det bästa botemedlet mot social utslagning, både för den enskilda människan och för samhället i stort.

Utskottet anser att det framför allt är medlemsländerna som måste anta denna utmaning. Sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken är och ska förbli ett nationellt ansvar. Genom den öppna samordningsmetoden kan Sverige lära av och lära ut till övriga medlemsstater, vilket utskottet ser mycket positivt på. Det är emellertid viktigt att den svenska regeringen i det fortsatta EU-arbetet håller emot en utveckling på arbetsmarknadsområdet i en överstatlig riktning. I synnerhet gäller det värnandet av den svenska modellen i form av bl.a. respekt för arbetsmarknadens parter autonomi och de avtal som de har träffat med varandra. Samarbetet inom den öppna samordningsmetoden ska enligt utskottets mening behålla sin karaktär av fritt tanke- och erfarenhetsutbyte.

En öppen arbetsmarknad

Mot bakgrund av behovet av att långsiktigt säkra tillgången på arbetskraft bör en ökad rörlighet på arbetsmarknaden ses som något positivt. Europa bör enligt utskottets mening bejaka en öppnare arbetsmarknad, både inom unionen och i förhållande till övriga världen. Utskottet kan konstatera att farhågorna om massiv social dumpning och s.k. social turism i samband med EU:s utvidgning visade sig vara felaktiga. Inte minst med tanke på den åldrande befolkningen kommer Europas länder att vara i behov av att människor från andra länder vill arbeta i unionens medlemsländer.

Steg som tas för att underlätta den fria rörligheten för arbetskraften är därför välkomna. Det är enligt utskottets mening positivt att kommissionen aviserar initiativ som stärker den inre marknaden och ett ökat forskningsutbyte och underlättar arbetssökande i andra medlemsländer. Utskottet fann det i förra årets yttrande (2010/11:AU2y) positivt att kommissionen i flaggskeppsinitiativet ”En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen” lyfte fram arbetskraftsinvandringens bidrag för att möta arbetsmarknadens behov. Utskottet skulle ha välkomnat ett sådant ställningstagande även i arbetsprogrammet för 2012. Arbetskraftsinvandring ger enskilda möjligheter att förverkliga sina drömmar och stärker förutsättningarna att utveckla välfärden i Sverige och Europa.

Det är samtidigt, enligt utskottets mening, en viktig princip att medlemsstaterna inom ramen för EU-rätten har möjlighet att värna och utveckla sina respektive arbetsmarknadsmodeller. Enligt Lissabonfördraget ska EU respektera medlemsländernas nationella identitet som den kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer. På så sätt ska medlemsstaterna kunna bidra till att fördelarna med arbetskraftens fria rörlighet förenas med ett socialt ansvar och goda arbetsförhållanden.

I anslutning till detta kan utskottet konstatera att det lagstiftningsinitiativ med syfte att förbättra genomförandet och efterlevnaden av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare som kommissionen aviserade i sitt arbetsprogram för 2011 ännu inte kommit. Utskottet har dock under hand informerats om att någon form av initiativ väntas under februari 2012. Utskottet anser att kommissionen gör rätt i att koncentrera ansträngningarna på att förbättra tillämpningen och genomförandet av det nuvarande direktivet. Bland EU:s medlemsstater finns många olika arbetsmarknadsmodeller och olika syn på den rimliga balansen mellan den fria rörligheten för tjänster och arbetstagares rättigheter. Utskottet ser därför ingen anledning att ifrågasätta den uppfattning som tidigare framförts till utskottet av regeringsföreträdare att en omförhandling av direktivet skulle kunna leda till ett resultat som inte vore en förbättring ur svensk synvinkel.

När det gäller arbetstidsdirektivet noterar utskottet att arbetsmarknadens parter på EU-nivå den 15 november 2011 inledde förhandlingar om en översyn av direktivet. Förhandlingarna förväntas pågå under en nio månadersperiod. Utskottet välkomnar att parterna nu tar chansen att försöka bryta de låsningar som funnits i förhandlingarna mellan EU:s institutioner. Utskottet kan konstatera att den svenska linjen i förhandlingarna hela tiden har varit att direktivet måste ge större utrymme för arbetsmarknadens parter att reglera arbetstidsfrågor i kollektivavtal. Det bör, enligt utskottets mening, även fortsättningsvis vara utgångspunkten när förhandlingarna inom EU:s institutioner inleds.

En arbetsmarknad för alla

Att ta vara på varje människas bidrag till samhällsgemenskapen och sträva efter att varje kvinna och man ges möjlighet och incitament att etablera sig på arbetsmarknaden bör, enligt utskottets mening, vara centrala utgångspunkter för EU:s politik. Arbete skapar fria och självständiga människor som har makt att bestämma över sina egna liv. Utskottet kan konstatera att betydligt färre kvinnor än män har denna möjlighet. År 2010 var sysselsättningsgraden för europeiska kvinnor i åldersgruppen 20–64 år 62,1 procent enligt Eurostats statistik, medan den var 75,1 procent för män i samma ålder, en skillnad på 13 procentenheter. Att öka etableringsgraden för kvinnor är också nödvändigt för att göra Europa till en konkurrenskraftig ekonomi med hög tillväxt och sysselsättning.

Utskottet noterar att kommissionen för 2013 aviserar två förslag om samråd med arbetsmarknadens parter när det gäller dels att uppdatera EU-lagstiftningen om lika lön mellan kvinnor och män, dels att öka kvinnors deltagande i arbetslivet. Utskottet välkomnar att kommissionen uppmärksammar osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män och behovet av en högre sysselsättningsgrad för kvinnor. Samtidigt anser utskottet att det – mot bakgrund av vikten av att öka kvinnors sysselsättningsgrad för att kunna uppnå Europa 2020-strategins mål – vore önskvärt att kommissionen på ett tydligare sätt lät ett jämställdhetsperspektiv genomsyra även de centrala sysselsättningspolitiska initiativen.

Även i övrigt kräver den demografiska utvecklingen att outnyttjad arbetskraft i medlemsländernas ekonomier bättre tas till vara och att alla kvinnor och män ges chansen att bidra i en arbetsgemenskap. Utskottet anser att tröskeln in på arbetsmarknaden måste sänkas för exempelvis funktionsnedsatta. Personer med funktionsnedsättningar bör enligt utskottets mening ha samma rätt som andra att delta i arbetslivet.

När det gäller ungdomars väg till arbete anser utskottet att det är av särskild vikt att identifiera och fånga upp den grupp unga som riskerar att permanent utestängas från arbetsmarknaden. Utskottet vill därför betona vikten av bra utbildningssystem i Europa, utbildningssystem som stimulerar även svagare elever att fullfölja sin skolgång och som – genom exempelvis lärlingssystem och möjligheter till praktik – underlättar övergången mellan skola och arbetsliv. Utskottet ser positivt på att en likartad problemanalys görs i kommissionens nyligen presenterade meddelande Bättre möjligheter för unga, KOM(2011) 933. Utskottet vill emellertid betona att även frågan om hur ungas situation på arbetsmarknaden ska stärkas i första hand är ett nationellt ansvar, där EU:s roll bör vara stödjande och kompletterande, exempelvis genom att underlätta studier och arbetssökande i andra länder.

Utskottet vill också framhålla en god arbetsmiljö som ett viktigt konkurrensmedel i framtidens globala ekonomi. Förutom att det leder till bättre hälsa och ett längre arbetsliv för de enskilda arbetstagarna kan man förvänta sig positiva produktivitetseffekter av en god arbetsmiljö. Utskottet välkomnar därför att kommissionen aviserar flera förslag med sikte på en förbättrad arbetsmiljö. Dit hör den nya arbetsmiljöstrategin för åren 2013–2020 liksom exempelvis ett meddelande om hälsa och säkerhet och åtgärder mot mutagena och cancerogena ämnen.

Stockholm den 26 januari 2012

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Ylva Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Hans Backman (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Sven-Olof Sällström (SD), Josefin Brink (V), Kerstin Nilsson (S), Lotta Olsson (M) och Göran Lindell (C).

Avvikande meningar

1. Avvikande mening (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Kerstin Nilsson (S) anför:

År 2012 präglas EU av ekonomisk kris. EU:s medlemsstater möter betydande utmaningar på arbetsmarknaden. Arbetslösheten är rekordhög och ungdomsarbetslösheten utgör ett enormt hot. Utöver den aktuella krisen i flera medlemsländer möter Europa allt skarpare global konkurrens liksom växande krav på kompetens och rörlighet på arbetsmarknaden. Att bekämpa arbetslösheten och skapa förutsättningar för hållbar och uthållig tillväxt är enligt vår mening den absolut viktigaste politiska uppgiften. Helt andra och mer omfattande insatser behövs inom detta område än vad som görs i dag.

EU:s nuvarande fokus på svältkurer för de krisande euroländerna och upprepade attacker på löntagarnas rättigheter måste mötas av offensiva förslag som gynnar ekonomisk tillväxt, forskning och utbildning och kompetensutveckling samt aktiva insatser för att motverka arbetslösheten. Här finns en tydlig ideologisk skiljelinje i politiken. Vi socialdemokrater kan aldrig acceptera massarbetslöshet vare sig i Sverige eller i EU. Därför måste tillväxt och jobb sättas högst på agendan.

De ensidiga och extrema åtstramningar som hittills dominerat krishanteringen har i realiteten fött en tillväxtkris. Med den nuvarande politiken räknar EU-kommissionen med att den årliga tillväxten inom EU under de kommande tio åren endast når upp till 1,25 procent. Det är hela 1 procentenhet lägre än förra decenniets snitt. Med så låg tillväxt går det varken att upprätthålla konkurrenskraften eller att effektivt sanera statsfinanserna. Politiken måste därför bli mer balanserad. Solida besparingar måste kompletteras med en mer seriös tillväxtsatsning. Europas framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med kompetens. Det kräver offentliga investeringar i utbildning, forskning och innovationsfrämjande insatser. Stark konkurrenskraft är för oss socialdemokrater förknippad med ett väl fungerande arbetsrättsligt skydd för arbetstagarna, trygga anställningar och goda arbetsvillkor. Framtidens EU måste vara ett socialt EU.

Den höga arbetslösheten riskerar att leda till en tudelning av samhället där en stor och växande grupp mer eller mindre permanent ratas på arbetsmarknaden och hänvisas till ett liv i fattigdom. Särskilt allvarligt är att ungdomsarbetslösheten i hela EU, men i synnerhet i Sverige, ligger på en mycket hög nivå. De ungdomar som saknar tillräcklig kunskap från skolan riskerar att få mycket svårt att ta sig in på arbetsmarknaden även när tillväxten tar fart. Ungdomarnas framtidstro och möjligheter är EU:s vikti-

gaste tillgång. Insatser för att minska klyftorna i samhället, höja kvaliteten och förbättra resultaten i skolan liksom investeringar för att skapa nya chanser för dem som hoppat av skolan eller hamnat snett är helt nödvändiga.

För att klara konkurrensen på den globala marknaden ställs EU inför flera stora utmaningar. En av dem gäller arbetskraftens kompetens och rörlighet. Fram till 2020 förväntas antalet arbetstillfällen för högutbildade att öka med 16 miljoner i EU medan antalet arbetstillfällen för lågutbildade kommer att minska med ca 12 miljoner. En annan stor utmaning utgörs av den demografiska utvecklingen med en snabbt åldrande befolkning.

Att generera tillväxt och jobb i en pressad ekonomi kräver en strategi som fungerar på både kort och lång sikt. Det akuta huvudproblemet är den skyhöga arbetslösheten, men i det längre perspektivet är utmaningen i stället brist på arbetskraft med rätt kompetens. En tillväxtfaktor med stor potential är ökad jämställdhet. Att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden är ett utmärkt verktyg för att få ekonomin att växa. Hittills har denna faktor förbisetts. Om den kvinnliga sysselsättningen i euroområdet höjdes till nuvarande manliga nivåer skulle resultatet kunna bli en BNP-ökning på uppemot 11 procent. I flera av de svagaste – och minst jämställda – ekonomierna är potentialen större. I Spanien, Italien och Grekland skulle det kunna handla om BNP-ökningar på upp till 13, 19 respektive 21 procent. I Sverige har vi redan gjort stora tillväxtvinster via en mer jämställd arbetsmarknad och har därför kvar en potential på närmare 3 procent. Vi skulle dock tjäna mycket på att gå vidare och parallellt driva upp både den kvinnliga och den manliga sysselsättningen högt över dagens nivå för männen.

Prioriteringar

Vi vill i det här sammanhanget lyfta fram de prioriteringar vi vill se i EU-samarbetet, och vi vill markera vår ståndpunkt när det gäller två principiellt viktiga aktuella sakfrågor inom arbetsmarknadsområdet.

- Aktiv arbetslöshetsbekämpning: Att bekämpa arbetslösheten måste ges högsta prioritet inom EU. Risken för att människor permanent ställs utanför arbetsmarknaden och hänvisas till ett marginaliserat liv i fattigdom måste tas på största allvar. Arbetslösheten bekämpas inte med sämre villkor utan med en aktiv arbetsmarknadspolitik och investeringar i välfärd och företagande. En modern arbetsmarknadspolitik måste investera i kunskap för rörlighet och konkurrenskraft. Särskilt fokus bör ligga på att bekämpa ungdomsarbetslösheten. En utbredd arbetslöshet bland ungdomar är ett av de allvarigaste hoten mot tillväxt och sysselsättning. Det krävs kraftfulla åtgärder för att ge arbetslösa ungdomar chansen att etablera sig på arbetsmarknaden genom utbildning och praktik som leder till jobb. Den öppna samordningsmetoden och gemensamma insatser inom t.ex. Globaliseringsfonden bör användas.

- Jämställdhet mellan kvinnor och män: Allt fler kvinnor förvärvsarbetar. Deras sysselsättningsgrad är emellertid fortfarande lägre än männens, trots att fler kvinnor än män studerar och har en universitetsexamen. Den finansiella krisen och budgetnedskärningar i dess spår riskerar att drabba kvinnor särskilt hårt då kvinnor inom EU utgör två tredjedelar av de anställda inom vård, skola och omsorg. Dessutom löper kvinnor också generellt sett en större risk att drabbas av fattigdom och låga pensioner. Fördelningen av familjeansvaret är fortfarande mycket ojämlig. Det är därför viktigt att de delar i välfärden som underlättar för kvinnor att förvärvsarbeta inte nedmonteras utan så snabbt som möjligt stärks. Främst handlar det om barnomsorg, äldreomsorg och föräldraledighet. Det måste även skapas bättre möjligheter för kvinnor att gå från deltid till heltid. Ofrivilliga deltider över hela Europa är en viktig orsak till kvinnors svaga ställning på arbetsmarknaden. Det kräver en intensifierad kamp för en jämställd arbetsmarknad och insatser mot könsdiskriminering.
- Skatte-, familje- och näringspolitiken ska premiera arbete och företagande bland kvinnor – inte leda till att kvinnors sysselsättningsgrad sjunker. Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för tillväxt och jobb inom EU.
- Konkurrera med kompetens: Förmågan att utveckla nya jobb och nya företag avgörs av befolkningens kunskaper och kompetens. För att hantera risken för en ökande strukturell arbetslöshet bland dem som har låg utbildning eller en utbildning som inte är relevant, krävs en aktiv arbetsmarknadspolitik och trygghetssystem som kan utgöra bryggor från de gamla till de nya jobb som växer fram. Det krävs en arbetslinje som vilar på en utbildningslinje. Europeiska socialfonden har här en viktig roll att spela. Utbildning är viktigt både för individens frihet, trygghet och möjligheter till jobb och för samhällets förmåga till omställning, utveckling och tillväxt. Inom EU vill vi se en politik som öppnar dörrar för livslångt lärande med återkommande möjligheter för alla att lära nytt. Det behövs investeringar i kunskap av hög kvalitet på alla nivåer – från grundläggande utbildning till spetsforskning. Detta synsätt bör också prägla EU:s budgetarbete.
- Den demografiska utmaningen: Medlemsländerna inom EU går mot en allt högre andel äldre i befolkningen. Allt färre ska försörja allt fler. För att vi ska kunna konkurrera på en hårdare global marknad krävs det att fler arbetar mer och längre. Därför måste arbetsvillkor och arbetsmiljö utformas så att människor inte slits ut i förtid i arbetslivet. En förbättrad arbetsmiljö förutsätter insatser mot social dumpning och starka fackliga organisationer.

Två principiellt viktiga frågor

Bekämpa social dumpning och konkurrens genom låga löner

För oss socialdemokrater är det självklart att de som arbetar i Sverige ska ha lika lön och lika villkor – oavsett varifrån de kommer. Svenska kollektivavtal ska gälla alla som arbetar på den svenska arbetsmarknaden. Eftersom det finns en uppenbar risk för social dumpning och successivt sänkta löner är utstationeringsdirektivets utformning helt central för att säkerställa likvärdiga villkor för alla anställda i ett land.

När utstationeringsdirektivet antogs av Europaparlamentet och ministerrådet rådde en bred enighet om att direktivet skulle utgöra en lägsta nivå för de löne- och anställningsvillkor som ett värdland kan kräva. EU-domstolen har dock i sina domar valt att tolka direktivet som ett tak, dvs. att domstolen har angivit en högsta nivå för de villkor som kan avkrävas ett gästande företag. Därför krävs nya politiska initiativ för att säkerställa karaktären av minimidirektiv så att likabehandling av löntagare kan garanteras.

Domslut som de i Laval- och Rüffertfallen m.fl. visar att marknadskrafternas frihet har fått företrädare framför de fackliga organisationernas möjlighet att hävda rimliga arbetsvillkor för sina medlemmar. En sådan utveckling innebär även problem med konkurrensneutralitet mellan företag på samma marknad. Dessa domar berör hela den europeiska arbetsmarknaden och har lett till stor oro och obalans i Europa. EU-domstolen har slagit in på en väg där löne- och anställningsvillkor blir ett konkurrensmedel i Europa. Det förväntade förslaget från kommissionen om en ny förordning, som brukar kallas Monti 2, måste leda till att de inskränkningar av de fackliga rättigheterna som domarna i Laval- och Rüffertmålen gav upphov till elimineras.

Rörlighet över gränserna och öppenhet inför invandring är viktiga drivkrafter för ekonomisk utveckling. Därför är det angeläget att ge människor möjligheter att röra sig fritt på en europeisk arbetsmarknad. Men detta får inte användas som en förevändning för att pressa arbetstagarnas villkor nedåt. EU bör tydligare agera mot handel med människor för arbetskrafts-exploatering. EU bör anta ett juridiskt bindande protokoll som tydliggör fackliga rättigheter.

Arbetsmiljöregler lika för alla anställda

Kommissionen lade i november 2011 fram en rapport om att minska regelbördan för små och medelstora företag och att EU-regleringen särskilt ska anpassas till mikroföretagens behov (KOM(2011) 803 slutlig). I rapporten anges exempel på lättnader och undantag från EU-lagstiftning på vissa områden, framför allt på arbetslivets område. Särskilt nämns vissa arbetsmiljödirektiv och utstationeringsdirektivet. De tre fackliga centralorganisationerna LO, TCO och Saco har gemensamt protesterat mot att kommissionen särskilt fokuserar på när medlemsstaterna väljer att ha en

bättre skyddsnivå, t.ex. på arbetsmiljöområdet. Arbetsmiljödirektiven är minimidirektiv och att implicit kritisera medlemsstater som vill ha eller behålla bättre regler är oacceptabelt. I slutändan skulle det innebära att den lägsta tillåtna skyddsnivån också blir den högsta. För oss är det självklart att arbetsmiljöskyddet ska gälla för alla arbetstagare. Av rapportens exempel framgår att kommissionen finner det legitimt att undanta ett stort antal arbetstagare från viktiga delar av arbetsmiljöreglerna. Det är särskilt allvarligt mot bakgrund av att kommissionen meddelat att den inte kommer att lägga fram en ny strategisk plan för arbetsmiljön såsom planerat, med hänvisning till den ekonomiska krisen. Detta tyder på en betydande degradering av arbetsmiljöfrågorna.

Vi anser det självklart att alla arbetstagare i Europa ska ha rätt till en god arbetsmiljö. Vi motsätter oss därför starkt kommissionens förslag i detta avseende. Europeiska rådet ställde sig enligt uppgift bakom dessa förslag vid mötet den 9 december utan att Sveriges regering protesterade, vilket vi skarpt kritiserar.

2. Avvikande mening (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

År 2012 kommer EU av naturliga skäl att präglas av den ekonomiska krisen, framför allt i euroländerna. Detta innebär givetvis att EU:s medlemsländer möter betydande utmaningar inte minst på arbetsmarknaden, där arbetslösheten generellt ökar i stället för att minska. Det är framför allt allvarligt att den höga arbetslösheten biter sig fast och att nivåerna är mycket höga, särskilt bland unga och bland de utrikes födda. Här är det uppenbart att satsningar är nödvändiga. Samtidigt ser vi att arbetet med att hantera klimatkrisen går trögt. Avsaknaden av en aktiv politik på detta område i dagsläget medför att CO₂-utsläppen inte minskar utan snarast ökar. I EU-kommissionens arbetsprogram för 2012, som fått namnet *Att skapa europeisk förnyelse*, saknar jag visioner och förslag som ligger i linje med den ambitiösa rubriken för att möta dessa utmaningar.

Miljöpartiet vill se en grön omställning som är tydligt kopplad till skapandet av nya framtidsjobb – en Green New Deal på EU-nivå. Nya jobb kan skapas i bl.a. miljötekniksektorn genom energieffektiviseringar, satsningar på förnybara energikällor och investeringar i utbyggnad av utsläppsnål kollektivtrafik. Miljömässigt sunda och produktiva arbeten är grunden för uthålligheten i tillväxten. Den nordiska modellen visar att det är möjligt att skapa ett samhälle som är både ekonomiskt och socialt hållbart samtidigt som miljömässiga krav hålls på en hög nivå. I det sammanhanget är det också centralt att EU:s medlemsländer bedriver en aktiv politik för att stimulera framväxten av små och medelstora företag. Det är där potentialen att driva fram en utveckling mot nya, gröna jobb är störst. Det bör därför bli enklare att starta och driva företag, även över nationsgränserna. Klimat- och jobbpolitik går hand i hand. Tyvärr ser vi nu att

den ekonomiska krisen i flera fall leder till ökad arbetslöshet och att investeringar inom klimatområdet upphör eller skjuts på framtiden, bl.a. när det gäller utbyggnaden av kollektivtrafik och järnvägar och satsningar på en förnybar grön energiproduktion. Det är en olycklig utveckling som aktivt bör motverkas.

Politik ska handla om att möjliggöra för människor att forma sitt eget liv. I detta ligger självfallet även en stark strävan efter att ge människor möjlighet att röra sig fritt på en öppen arbetsmarknad i EU-området. Målet om en integrerad arbetsmarknad i EU får dock inte användas som en förevändning för att försämra arbetstagarnas villkor. Behov av ständig omvandling ska balanseras mot grundläggande rättvisepprinciper. Det är inte acceptabelt att löntagare diskrimineras och får lön beroende på varifrån de kommer. Lika lön för lika arbete enligt lagar och avtal är en princip som ska gälla i hela EU. EU-rättsfall som Laval och Rüffert visar att hänsynen till den inre marknaden på ett olyckligt sätt har fått företräde framför fackens möjlighet att hävda rimliga arbetsvillkor för sina medlemmar. Här riskerar den svenska regeringens passivitet att ytterligare försvaga löntagares rättigheter i Sverige och andra EU-länder. Tyvärr tar den svenska regeringen heller inte några initiativ för att driva dessa frågor i EU.

Det är också viktigt att värnandet av EU:s gemensamma arbetsmarknad inte används som ett argument för att stänga EU:s gränser för människor utanför unionen som vill komma hit och arbeta. Tack vare det nya regelverk – utan onödigt protektionism och hinder – som Miljöpartiet genomdrivit tillsammans med regeringen har Sverige nu en modell för arbetskraftsinvandring som även andra EU-länder välkomnas att anamma. Denna öppenhet för arbetskraftsinvandring bör emellertid också kompletteras med en integrationspolitik som är mer framgångsrik än den som tidigare och nuvarande svenska regeringar fört.

Jag vill också lyfta fram behovet av en tydligare och bättre utbildningspolitik. Samtidigt som flera länder i EU har betydande arbetslöshet finns sektorer som saknar kompetent arbetskraft. Behovet av vidareutbildning och kompetenshöjande insatser är därför stort. Här finns mycket för de enskilda länderna att göra, och det vore önskvärt att EU bidrar till att stärka möjligheterna till kompetenshöjande åtgärder och till livslångt lärande.

I frågan om arbetstidsdirektivet på EU-nivå, som det nu inlets förhandlingar om, ska det betonas att direktivet måste ge arbetsmarknadens parter möjlighet att reglera arbetstidsfrågan i kollektivavtal. Det finns inga fördelar med pekpinnar från EU i denna fråga.

Det är positivt att arbetsmiljöfrågorna lyfts på EU-nivå eftersom man kan se att det är ett område där Sverige har mycket att lära från andra länder. Sverige har tappat initiativkraften i denna fråga efter många års nedskärningar. För Miljöpartiet är det av stor vikt att lyfta fram det förebyggande arbetet för en bra arbetsmiljö. Det är något som gynnar såväl

den enskilda arbetstagaren som arbetsgivaren i form av ökad produktivitet och i förlängningen minskade kostnader. En aktiv politik på detta område är därmed ett viktigt konkurrensmedel i den framtida globala ekonomin.

Jämställdhetspolitiken måste lyftas tydligare i hela dokumentet, inte minst i de centrala politiska initiativen, där den i dagsläget är i princip frånvarande. Fler kvinnor arbetar i dag än tidigare, men sysselsättningsgraden är ändå betydligt lägre än för män, och det finns betydande skillnader mellan de olika länderna i EU. Precis som i Sverige är de ofrivilliga deltiderna ett stort gissel i EU-länderna och ger kvinnorna en generellt svagare ställning på arbetsmarknaden. Miljöpartiet är övertygat om att en aktiv jämställdhetspolitik, inte minst inom näringspolitiken och välfärdssektorn, skapar förutsättningar för fler jobb. Betydelsen av en utbyggd offentlig barnomsorg för kvinnors ställning på arbetsmarknaden bör betonas. Jag ser dock positivt på att EU-kommissionen särskilt vill lyfta fram frågan om de osakliga löneskillnaderna mellan kvinnor och män och behovet av en högre sysselsättningsgrad för kvinnor.

Frågan om funktionshinderade möjligheter på arbetsmarknaden lyser med sin frånvaro i kommissionens arbetsprogram om att skapa en europeisk förnyelse, vilket jag beklagar. Även på detta område kan ett ökat utbyte av erfarenheter på EU-nivå skapa mervärde, och det är av största vikt att också funktionshinderade får del av den öppna arbetsmarknaden på EU-nivå.

Slutligen vill jag i likhet med majoriteten understryka att medlemsländerna själva måste behålla ansvaret för merparten av sysselsättningspolitiken och välfärdspolitiken. Den öppna samordningsmetoden på arbetsmarknadspolitikens område får inte utvecklas i riktning mot ökad styrning och kontroll från EU-institutionerna. Den bör även fortsättningsvis ha karaktären av ett utbyte av goda erfarenheter med tanke på att arbetsmarknadspolitikerna ser så olika ut i de 27 länderna. Dessa olikheter är något vi ska respektera och dra fördel av i stället för att se som problem. Miljöpartiet lägger stor vikt vid värnandet av den svenska modellen i form av bl.a. respekt för arbetsmarknadens parter autonomi.

3. Avvikande mening (SD)

Sven-Olof Sällström (SD) anför:

EU beslutade under 2010 om den s.k. Europa 2020-strategin som är tänkt att ersätta den misslyckade Lissabonstrategin. Jag anser att Europa 2020-strategin som helhet är dyr och ineffektiv. Sverigedemokraterna vill se en minskad avgift till EU. De budgetära konsekvenserna av Europa 2020-strategin genom den fleråriga budgetramen för perioden 2014–2020 bedöms motsvara ytterligare 10 miljarder kronor per år i svensk EU-avgift. Det kan jag inte ställa mig bakom.

Jag avvisar det liggande förslaget till ny förordning om Europeiska socialfonden (ESF). Aktiva arbetsmarknadsåtgärder, utbildningspolitik och socialpolitik ska inte genomföras genom politiska initiativ och konkreta

stödåtgärder på EU-nivå utan är nationella angelägenheter. Enligt kommissionens budgetförslag för perioden 2014–2020 ska ESF tilldelas minst 84 miljarder euro, medan den totala "sammanhållningspolitiken" tilldelas 376 miljarder euro. Jag menar att ESF-förslaget är förkastligt dels eftersom det är felaktigt i sak, dels eftersom det strider mot den s.k. subsidiaritetsprincipen då arbetsmarknadspolitiken och socialpolitiken ska vara en angelägenhet för respektive nation. Om olika nationer vill samordna sin politik på dessa områden görs det lämpligen på bi- eller multilateral basis.

Jag vänder mig också emot kommissionens förslag att utvidga Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (EGF). Den nya EGF går emot det nationella självbestämmandet och syftar till att svenska skattepengar ska gå till att motverka de negativa kortsiktiga effekterna på sysselsättningen som uppstår genom strukturomvandling. Samfinansieringsandelen ökas också från 50 till 65 procent i vissa fall för att fattiga EU-länder lättare ska kunna söka stöd från fonden utan att behöva bekosta åtgärden till särskilt stor del själva. Sverigedemokraterna menar att solidaritet med arbetslösa i andra länder mycket väl kan visas bilateralt mellan medlemsstater. Om olika medlemsstater eller enskilda vill skänka en del av sina pengar i solidarisk anda till arbetslösa jordbrukare eller andra arbetslösa i unionen står det dessa fritt att göra så. Arbetsmarknadspolitik ska dock inte utformas på EU-nivå utan av medlemsstaterna själva. Därmed strider förslaget mot subsidiaritetsprincipen.

Sverigedemokraterna anser inte heller att ungdomsarbetslösheten ska göras till en unionsfråga genom förslaget om ett ramverk på europeisk nivå för att minska ungdomsarbetslösheten. Varje land har olika förutsättningar och olika struktur på sin arbetslöshet. För att Sverige ska kunna komma till rätta med den höga ungdomsarbetslösheten krävs åtgärder utformade på nationell nivå. Jag avvisar framför allt EU:s fixering vid rörlighet som ett recept mot ungdomsarbetslöshet.

Rörlighet måste innefatta frivillighet och ömsesidighet. Ökad rörlighet har inget egenvärde. Att utan särskild anledning driva igenom att samtliga länder i alla avseenden ska utöka möjligheterna till rörlighet är inte eftersträvarvärt. Detta gäller även bl.a. på utbildningsområdet där Sverigedemokraterna motsätter sig det utökade Erasmussamarbetet. Sverigedemokraterna menar att problem med arbetslöshet, social utslagning och fattigdom primärt är nationella angelägenheter. EU kan och ska inte bedriva arbetsmarknadspolitik, utbildningspolitik eller socialpolitik. För att uppnå ett så effektivt resultat som möjligt bör varje land självt ansvara för att tillhandahålla den typ av kunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden. Unionssamordning riskerar att bli en ineffektiv väg för att komma till rätta med matchningsproblem.

I EU pågår en diskussion om nya regler för säsongarbete. När det gäller frågan om vilken maximal vistelsetid som är att betrakta som säsongarbete för säsongarbetare som kommer från länder utanför unionen anser jag att maximalt sex månaders arbete per år ska vara gränsen.

I övrigt hänvisar jag till vår avvikande mening i förra årets yttrande om kommissionens arbetsprogram för 2011 (se 2010/11:AU2y). Där framförde jag bl.a. att jag anser att svenska avtal ska gälla i Sverige och att EU:s utstationeringsdirektiv leder till ett uppluckrat anställningsskydd och dumpade löner. Jag riktade också kritik mot den fria arbetskraftsinvandringen för utomeuropeiska medborgare, som infördes 2008. Jag står fortfarande bakom dessa och övriga ställningstaganden.

4. Avvikande mening (V)

Josefin Brink (V) anför:

Kommissionen skriver själv att hanteringen av den pågående krisen kommer att överskugga det mesta av arbetet framöver. Det är knappast någon överdrift. Katastrofala arbetslöshetsnivåer, offentliga nedskärningar, ökande fattigdom och en oviss framtid för miljontals medborgare i EU:s medlemsstater är redan ett faktum.

Vänsterpartiet ser mycket allvarligt på den väg som stakats ut av EU:s institutioner för att möta krisen. Försämrade pensionsvillkor, lönesänkningar och inskränkningar i fackliga rättigheter har påtvingats de värst drabbade ländernas löntagare. Stick i stäv med tidigare utfästelser lägger sig nu EU i lönebildning och andra avtalade villkor i medlemsländerna. Vänsterpartiet delar den skarpa kritik som bl.a. Europafacket riktat mot dessa inskränkningar i parternas autonomi.

EU har redan ökat sitt inflytande över medlemsstaternas finanspolitik och ekonomiska politik. Om det förslag som i skrivande stund ligger om en finanspakt genomförs blir denna kontroll och övervakning ytterligare stadfäst. I skuggan av en kris som orsakats av en illa genomtänkt valutaunion och otvivelaktigt bank- och finansinstitut håller därmed helt väsentliga delar av själva demokratin i EU:s medlemsländer på att avskaffas.

Medicinen som föreskrivs är knappast heller verksam för att avvärja krisen. När alla möjligheter att stimulera ekonomin i praktiken beskärs och det enda de värst krisdrabbade länderna tillåts göra är ytterligare besparingar blir det mycket svårare att bekämpa arbetslösheten och få fart på sysselsättningen. Risken är att krisen i själva verket fördjupas och förlängs genom den anbefallna strategin, till priset av ytterligare arbetslöshet, lägre löner och fattigdom.

Vänsterpartiet är i grunden kritiskt till själva utgångspunkterna för kommissionens allt överskuggande uppgift framöver. Om kommissionens övergripande mål att stimulera ökad sysselsättning och konkurrenskraft i EU ska kunna förverkligas behövs en helt annan inriktning på politiken. Bankerna måste tvingas bära sina egna risker, och de värst drabbade länderna måste ges sådana lånevillkor att de kan ta sig ur den akuta krisen utan att det går ut över välfärden och löntagarnas villkor.

EU:s budget måste styras om från improduktiva jordbrukssubventioner till långsiktigt hållbara investeringar och grön omställning. Löntagarnas villkor och välfärd måste garanteras genom att man återupprättar grundlägg-

gande fackliga rättigheter och respekt för de nationella arbetsmarknadsmodellerna. Att säkerställa att de direktiv som antagits på arbetsrättens område ska tillämpas som minimidirektiv bör ha högsta prioritet för att förhindra att den ökade rörligheten inom EU sker till priset av lönedumpning och exploatering.

Därutöver bör ett bindande socialt protokoll som slår fast att grundläggande fackliga rättigheter inte kan underordnas ekonomiska intressen på den inre marknaden fogas till EU:s fördrag.